

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 24 (391)

Fredagen den 14 juni 1895.

8:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam ..... kr. 5:— Iduns Modet., fjortondagsuppl. > 5:— Iduns Modetidn., månadsuppl. > 3:— Barngarderoben ..... > 3:—		Byrå: Klara Södra Kyrkog. 16, 1 tr. Allm. telef. 6147. Prenumeration sker å alla post- anstalter i riket.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Norålling.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösn:r endast för kompletteringar.)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
--	--	--	--	--	---

Anna Boberg.

Hvar och en, som under de senaste veckorna besökt Saltsjöbaden och inträdt i det palatslika hotellets storartade, genom smakfull arkitektur utmärkta förstuga, har där öfverraskats af en rad dekorativa bilder, som helt hastigt växt upp omkring denna präktiga försals vägg. Det är ljusa och glada färger, som le emot den inträdande och genast väcka behagliga känslor. Första intrycket är af oblandadt angenäm art och således i full öfverensstämmelse med Saltsjöbadens intagande natur. Till den naturen passa dessa målningar alldeles förträffligt, och om man nu öfverraskas af att se dem, tycker man kanske också det vara förvånande, att de icke förr funnits där. Så nära höra de ihop med själfva stället.

Taflorna äro utförda på duk i olja, de ha sedan uppsatts på väggfälten och där spänts, så att de verka som målade på muren. Hvem har målat dem? Någon professor med stadgadt namn inom konsten? Nej, en ung fru, som aldrig förr vågat sig ut

på sådana äfventyr. Det är sannerligen icke många här i landet, som drista sig att framställa dekorativa figurmålningar. Ej heller detta unga fruntimmer har förr frestat på vägstycket! Men så tog hon mod till sig en dag, sökte och fann, hvad hon sökte: det rätta konstnärliga uttrycket för en lika konstnärlig uppfattning.

Hennes namn är *Anna Boberg*, och hon är gift med den grundlige arkitekten och talangfulle etsaren Ferdinand Boberg samt dotter till en af Sveriges snillrikaste män, F. W. Scholander, byggkonstnären, målaren och skalden. Om några af faderns stora egenskaper gått i arf till dottern, har hon dock icke egentligen varit hans lärjunge i konsten. Då F. W. Scholander afled, var denna dotter endast sjutton år och hade då ännu aldrig gjort några konststudier. Det var först år 1887, således vid tjugutre års ålder, som hon började måla något akvarell, men omedelbart efter naturen. Ett och annat af detta vardt sedan synligt på utställ-

Lidelser äro som ystra fålar,
Framför din lefnads huldön spända,
Få de i sken din tygel slita,
Snart de i vägens stoft dig vända.

Men med en stadig hand vid tömmen
Blir deras kraft en vinge på färden,
Och ju mera de streta och jaga,
Desto snabbare lopp genom världen!
S. H. Mosenthal.

ningar, vann bifall och köptes. Bland annat såldes några sådana akvareller till konstföreningen.

Fru Boberg stannade dock icke vid akvarellmålning. Hennes håg hade riktats på att bidra till konstens och konstindustriens samverkan, en af de viktigaste uppgifterna för smakens utbildning äfven inom våra hvardagsförhållanden, och hon utförde för det ändamålet flere icke obetydande arbeten. Så började hon måla efterbildningar af gobelinväfnader och utförde först några mindre sådana i form af afdelnings-skärmar och »pannåer», till dess hon fick beställning på att med samma målning dekorera en matsal i grefve Hallwyls villa vid Ljusne.

Därmed var uppmärksamheten väckt på fru Bobergs betydande konstfärdighet, och nyssnämnda arbete följdes omedelbart af de på väggfälten i hotell Rydbergs matsal målade gobelinsimitationerna, hvilka avslutades vintern 1892—93, allmänt beundrades och förskaffade den unga målarrinnan rättvist erkännande som talangfull konstnärinna. Strax därefter utförde hon på beställning några mindre väggfält i Stockholms enskilda banks lokal. Under tiden hade hon också målat en fris för den berömda etsaren A. H. Haig (vår landsman Hägg) i London, i hvilket arbete hon för första gången framställde figur, dock i liten skala och anspråkslösa nog. Frisen illustrerade en gammal svensk visa, »Den underbara harpan», och fullbordades våren 1894.

Men det är ju icke tänkbart, torde invändas, att någon kan med framgång slå sig på figurmålning, utan att ha gjort därtill erforderliga studier? Sådana hade fru Boberg också verkligen företagit sig, fastän först tämligen sent och endast under kort tid. Hon gick nämligen sommaren 1893 på Julians bekanta atelier i Paris, en af de stora, fria konstanstalterna, där man tecknar efter lefvande, naken modell. Detta hade på den begåfvade konstidkarskan det bästa inflytande, och redan på nyssnämnda fris kunde man, säga de, som sett detta arbete, märka, hvilka framsteg modellstudiet i Paris framkallat. Frisen är nämligen icke, såsom hennes föregående arbete, en efterbildning af gobelinsväfnad, utan en själfständig målning, fastän den såsom utförd på väf af gobelinsstruktur i någon mån erinrar om sådan väfnad.

Den Häggska frisen var, såsom sagdt, ett afgjordt framsteg, men det är dock först med det nu vid Saltsjöbaden utförda arbetet, som fru Boberg uppträder som fullt själfständig konstnär. Det var onekligen ett vågstycke, då hon företog ett sådant arbete, men hon öfverskattade icke sina krafter, utan löste lyckligt den svåra uppgiften, och nu kan man af hennes talang vänta sig de vackraste resultat för framtiden. Den dekorativa konsten bör i fru Boberg ha funnit en intelligent och skicklig utöfverska, hvilken går till sitt arbete med full insikt om hvad uppgiften kräver.

Första intrycket af bilderna i Saltsjöbadens hotell är, sade jag här ofvan, af oblandad angenäm art, men därtill må läggas, att intresset hos åskådaren växer, ju mer han tager enskildheterna i skärskådande, och då han sedan förenar alla dessa enskildheter till det behagliga hela, som vittnar om en ganska betydande kompositions-förmåga, erfar han en känsla af tillfredsställelse, isynnerhet öfver att det icke blott är en munter lek af färger, utan också ett uttryck för känsligt innehåll, för sund uppfattning och ren smak. Fantasien har fritt spelrum, men inom de gränser, som skönhetsmättet utstakat. Det är originellt, men icke af den originalitet, som föraktar, hvad konstens sanna uppgift kräver, och som mera älskar att slå med förvåning än att uppväcka deltagande.

Kompositionen är väl ordnad i de olika grupperna, som alla äga ett gemensamt samband i det svallande ungdomsmöd, som uttrycker sin glädje öfver att fritt få tumla om på strandbädden, på glittrande våg eller i de skönaste blomsternejder, således i full öfverensstämmelse med hvad en sådan plats som Saltsjöbaden erbjuder.

De små älskvärda barnfigurerna framkalla alla vår glada medkänsla, både den lilla figuren i den lätta utrustningen, som, stående på stranden, i en stor kikare spejar ut öfver vattnet, och de där, som ute på sjön rida på väldiga delfiner, och mest den där småttingen, som med det allvarligaste, men just därför så mycket lustigare ansiktsuttrycket anstränger hela sin kraft för att hålla tömmarna riktigt strama på den delfin han kör, och de, som idka kappsegling i snäckor, och de andra, som rida på ofantliga sjöormar och ha största möda att hålla sig kvar på odjuret, och de, som sitta i den långa båten, samma slags besättning som på ormen och delfinerna, små, allra som älskvärdaste pysar i naturens egen dräkt, hvar och en med sitt särskilda utseende, ingen lik den andre, men alla vackra länkar i den stora kedjan.

Det är tafvor, sprittande glada i färg och i form, hvilka i den nedre delen af den stora försalen äro af nu nämnda innehåll, börjande längst bort till höger från hufvudingången och sedan sträckande sig till den motsatta sidans yttersta punkt, där raden slutar med en pys, som på en brygga, hvarifrån den långa båten nyss lagt ut, är ifrigt sysselsatt med att meta, under det att hans förehafvande betraktas med största intresse af ett par småvarelser bakom.

Denna serie afbrytes öfver stora ingångsdörren af en fris med vidsträckt vatten, hög sjö, ejderfåglar och svanor, men afbrottet är så fullkomligt i harmoni med sidofriserna, att det hela verkar fullt harmoniskt. Det är således bilder från vatten och strand, som upptaga nedre delen af den stora förstugans väggfält. På trappuppgångens väggar är det åter fasta landet, som representeras. Å högra sidan, nedifrån räknadt, synes Flora, en fager ungdom, som sitter i ett äppelträd och håller en blomsterslinga af prästkragar, under det Fauna på motsatta sidan, ej mindre fager,

med dufvor på sin vänstra hand och buren af en björn, håller högra armen kring halssens på en hjort samt, med en stor uggle vid sin ena sida, åtföljes af en hind.

Under de två sistnämnda målningarna sträcker sig en fris med gladlynta småbarn af samma släkte som de ofvan nämnda, men hvart och ett med sitt individuella tycke, och de knoga på blomsterslingor och frukter under lekar bland fältets blommor och skogens djur. Dessa friser utmytna mot ett altare, som skall mottaga offer af dessa frukter, blommor och djur. Det hela är lika rikt som harmoniskt, utan några störande toner, fullt af glädje och lefnadslust, fint uppfattadt, enkelt och kraftigt utfördt, ett vackert prof på äkta konstnärskap, ett kanske ännu vackrare löfte om framtida betydelse inom denna gren af konsten.

Claës Lundin.

Strandsång.

Scartögd tärna från hafvet kom,
Vaggad af salta vågor.

»Nalkas du mig, så vänder jag om,
Svarar ej på dina frågor!» —
Landar på skummande böljerygg,
Där kusten ligger öde och stygg.
Lockarne fladdra och scalla
För västanvindar kalla.

»Strålände oceanens mö,
Välkommen var till viken!
Här var så ödsligt, jag kunde dö
Af tränad till skönhetsriken.
Nu cill jag dig bygga ett kosteligt bo
Af mannakärlek och hjärtetro.» —
Då sprida de blickar ljufva
En solglans på sten och tufva.

Stranden, som låg så stygg och stel,
Glimmar i morgonljuset,
Hafvets tritoner stämma till spel
Vid söfoande böljebuset.
Det går en dallring af lif och lust
Genom den klippiga öde kust,
Blommorna spira och knoppas,
Strandgräset gror och hoppas.

Hafsmö ständar så hög och skön,
Lyfter den stolta panna.
»Aldrig jag lyssna skall till din bön,
Fåfängt bjöd du mig stanna.
Sällsamma tankar bo hos mig,
Aldrig finna de fäste hos dig.
Sagosinnet från hafvet
Är i min själ begrafvet.

Gåtfulla drömmar i hjärtats schakt
Skulle hos dig bli väckta,
Af en oändlig trängtans makt
Skulle din själ förmäktas.

*Nalkas du mig, så vänder jag om!
Fråga mig icke, hoadan jag kom,
Spörj ej, hcart jag mig ämnar,
När jag din åsyn lämnar.»*

*Strandens enslige, sorgsne son
Grubblar i dystert sinne.
»Komme du än så fjärran ifrån,
Väcker du hos mig ett minne.
Var det ej du, som i stjärnlös natt
Varnande vid min sida satt,
När mina drifter jag tydde,
När mina drömmar flydde?»*

*Soartögd tärna i hafvets våg
Dyker i morgontimma,
Gungar så stolt och fri i sin håg
Mot horisontens strimma.
Strandens son blir så tung i sin själ,
Aldrig glömmar han hennes farväl,
Böljan, som spallar och vankar,
Kvåder stolts jungfruns tankar.*

Theodor Lindblom.

Sommar i staden.

»Hvad ämnar du ta' dig till i pingst?» och »hur tänker du tillbringa din sommar?» Det är under vårens lopp en släkt och vänner emellan ständigt återkommande fråga. Hvar och en redogör så för sina planer och gläder sig vid blotta tanken på att i sinom tid få realisera dem.

Och under dessa gångna härliga dagar har man också nästan gått man ur huse för att njuta af Guds fria natur i dess första sommarskrud. Många ha ju redan för länge sedan flyttat ut till landet. Men alla dessa — ur skilda samhällsklasser —, som med eller utan matsäckskorgar skyndat på spårvagnar, ånghåtar eller tåg för att åtminstone få tillbringa sin dag ute i det gröna, visa de ej samma längtan att komma ut, bort från stadslifvet och dess kvalm? . . . Och nog återvända de i de flesta fall med ett tacksamt minne af hvad naturen gifvit dem, uppriskade och stärkta så till kropp som själ.

Också jag skulle få komma på landet, såväl pingstafon till middagen som själfva pingstdagen. Vile därför dessförinnan passa på att taga reda på en sömmerska långt borta på Kungsholmen — så att dit vandrade jag af lördag förmiddag.

Hur olika ter sig icke denna stadsdel mot vårt eleganta Östermalm, så gladt på ytan . . . Ju längre man kommer Fleminggatan fram, desto hopplösare tyckas alla arbetarbostädernas tusentals fönsterrutor stirra emot en, och man frågar sig åter och åter, hur mycken sorg, nöd och elände väl bor därinom. Och alla dessa skaror af barn, som leka i de mörka portgångarna eller bland dammolnen ute på gatan . . . Om man blott hade kunnat samla ihop dem lassvis för att få plantera om de stackars små vanvårdade plantorna i en annan, bättre jordmån och i en renare luft! En hel del få ju följa med skollofskolonier på landet, — men alla dessa som bli lämnade kvar . . . Kan intet göras för dem?

Du har kanske liksom jag någon fattig hjälphustru, tvätterska eller strykerska med stor familj? Stor öfverraskning, då jag kom och knackade på deras dörr själfva annandagen! Mannen, en slarver, som låter hustrun slita ut sig för att hålla hemmet uppe, låg till sängs midt på blanka förmiddagen, men kom vid mitt besök helt skamsen upp i en hast. Nyligen hade han varit med bland de strejkande vid ett bygge, hade sedan dess fått gå utan arbete och frestades nu desto oftare att taga till glaset. Också hade den bästa dräkten hamnat hos pantlånaren, så att han därför ej ville visa sig ute under helgdagarna.

Men hustrun och de fem småttingarna? Ja, för dem hade det på så sätt ej heller blifvit någon pingst-glädje af. Och stora ögon gjorde de, då jag föreslog dem att samma eftermiddag med mig fara ut i det gröna.

Första gången på spårvagn . . . första gången på ett tåg . . . hvad barnen jublade och hvad de funno det underligt. Och sedan att få plocka blommor, höra fågelsång — särskildt göken — bli myggbitna — allt var så ofantligt roligt. Det allra märkvärdigaste var, när jag fotograferade af hela det lilla sällskapet, innan vi återvände hem. Det ögonblicket tror jag för barnen blir ett minne för lifvet, så djupt högtidligt tycktes de åtminstone då taga det.

Och mig själf föreföll denna afton dubbelvacker mot sina föregångare. Blommorna tycktes mig dofta härligare, fåglarna sjunga klarare; det gick liksom en hviskning genom löfven, då de berördes af en sakta fläkt:

»Frid i naturen! Frid i hjärtat! Frid Med alla dem, som i det korta lifvet Arbeta, lida här en liten tid På branta vägar och med målet gifvet! Om vän, om ovän, — fråga icke här, O män'ska, hvem han är, den man du möter, Men fråga blott, om han ett hjärta bär För allt det ädlaste, som lifvet lär, Och allt det eviga, som tid ej nöter.»

Skulle du eller jag dömas att stanna ännu en månad, eller två, ja, t. o. m. hela sommaren i staden — från morgon till middag bundna vid vårt arbete på en bank eller ett kontor — längtande efter hvila och vederkvickelse under eftermiddagens lopp, då vet jag, att vi kunna finna det på sätt jag gjorde det i afton — och vår sommar skall blifva rik på glädje som omväxling.

»Men själf är jag fattig,» hör jag dig svara, »ej minst på mynt.» Sådana där små utflykter behöfva ej bli dyrbara, fastän min nu den här gången ej blef bland de allra billigaste. Skogen finns ju så nära för oss Östermalmsbor, och dit kommer man helt lätt med apostlahästarna. Men det är företagsamhet, som fattas så många af våra fattiga. De behöfva någon utifrån verkande kraft för att sättas i rörelse, också när det gäller något så enkelt som att för några timmar förflytta sig från det lilla tilltöppta rummet ut i naturen.

Känner du ej till någon enda fattig familj? Du har då blott att per telefon vända dig till Föreningen för välgörenhetens ordnande, som med glädje och tacksamhet skall lämna dig adresser så många du önskar på familjer, hvilka väl behöfva ett riktigt ljus och glädigt minne att gå i vinterkvarter med.

Själfva bygga vi ju blott allt för gärna våra luftslott för sommaren: att få gå i staden, tyckes oss en hård lott. Den bör

ej bli hård, blott vi fått syn på, huru många glädjeämnen äfven här stå oss till buds, då vi lärt oss inse att: andras glädje är dubbel glädje.

Annandag pingst år 1895.

E. v. P.

Den gamle kanonen.

Falkenheims borg, tronande däruppe på sin grönskande klippa, aftecknade med slående skarpa konturerna af sina torn och tinnar emot den blanka morgonhimlen, då den unge vand-raren svängde om det sista utsprånget af Urenstoch och styrde sina steg med emot Ur, hvars klara vatten snabbt ilade fram mellan branta stränder. Då han fick sikte på det åldriga slottet, var det som om ett lifligt glädjeskimmer öfverflugit hans solbrända drag. Han rätade på sig, tog ut stegen och befann sig snart nere på bron, som leder öfver Ur.

Strax invid landfästet på andra stranden låg ett litet »gasthaus», inbäddadt i guldregn, accasia och vinrankor, med skuggiga grottor och bekväma hvilosäten. Vandraren kastade ännu en lång, orienterande blick omkring sig, därpå öppnade han grinden till värdshusträdgården och slog sig ned under en lummig accasia. En i landdräkt klädd flicka kom och frågade hvad han befalld. Han beställde en enkel frukost. Medan han väntade på den, satt han och såg upp emot borgen, synbarligen försänt i djupa tankar.

Plötsligen vaknade han emellertid upp ur sina drömmar, öppnade den lilla rensel, han burit på ryggen, och framtog ur densamma ett bokhäfte, bundet i silfverband, som innehöll en af ålder gulnad och af flitig läsning till hälften utplånad handskrift. Han satt en stund och vägde volymen i sin hand och smekte densamma, så som man ibland gör med en dyrbar klenod, men därpå öppnade han boken och började läsa.

Det var en vid pennans bruk ovan hand, som nedskrifvit de sneda raderna, det såg man, och den gamla tyska stilen skulle nog för de flesta varit omöjlig att tyda, men den unge mannen hade för längesedan öfverunnit denna svårighet och därför ilade hans blickar snabbt öfver de brungula bladen, under det hans ögon blixtrade och hans anletsdrag blefvo allt lifligare.

Hvad han läste var följande:

» . . . Så fingo vi då af den store konungen befallning att med vårt batteri fatta posto på norra stranden af Ur och med allt gevalt disputerade fienden passagen öfver denna bro, som där är slagen mellan stränderna. Vi bröto upp i arla morgonstund, och två timmar senare bröstade vi af på sluttningen af berget, på hvilket slottet Falkenheim ligger.

Då detta var gjordt, lät major Rentlow, som förde befäl öfver batteriet, kalla mig till sig och befallde mig att i spetsen för tio man rida ned till bron och se till, om vi ej kunde demolera densamma. Jag gjorde så, men vi hade knappast hunnit sitta af och gripa oss an med vårt arbete, förrän ett regn af muskötikulor började falla från höjden midt emot, och snart sågo vi en fana knektar i fullt språng rusa ned emot oss. Jag hade på en liten stund fått två af mina män dödsdjutna och tre andra svårt sårade och kunde sålunda icke tänka på att stanna och upptaga striden med en hundrafaldigt öfverlägsen fiende. Därför gaf jag order till reträtt. Vi sprungo tillbaka öfver bron, kastade oss upp på våra hästar och flydde tillbaka till batteriet, som emellertid börjat spela, så snart vi kommit ur skottlinien.

Att börja med höll vår elf fienden på afstånd från bron, som lifligt sopades af karteschvärmarne, men snart fingo vi en annan fiende att göra med än fotfolket, hvars kuler icke nådde oss, förrän de voro utmattade, så att de rullade som bönor på klippställarne. En kanon hade kört upp på Urenstochs krön och snart kom en till och så ytterligare en. De började lifligt beskjuta oss, och nu måste vi dela våra uppmärksamhet samt vända oss åt två håll. Men vi försvarade oss med stor bravour och höllo bron fri från fotfolket, som flere gånger i stormmarsch sökte komma öfver densamma.

Så småningen började dock fiendens kanoner göra luckor ibland oss och bringa våra stycken ur aktion. Tre af våra officerare voro redan döda och hälften af manskapet låg blödande eller dödt omkring kanorna, af hvilka två fått lavetterna krossade, så att de blifvit försatta ur stridbart

skick. Då kom en kula från batteriet midt emot, träffade den ytterst till höger stående kanonen i sidan, skenade så i sned direktion och klippte af hufvudet på vår befälhafvare, major Rentlow, som satt på sin häst ett stycke bakom oss.

Kommandot togs nu af befälhafvarens närmste man, kapten Rosenhake, men inom kort stupade äfven han, och nu blef det min tur att öfvertaga ledningen och ansvaret. Men striden var redan hopplös. Jag hade endast tre kanoner kvar och blott en handfull folk. Under det vi laddade våra stycken, sprungo fienderna öfver bron och samlade sig under strandvallen, där vi ej kunde komma åt dem. Och alltjämt regnade kanonkulor öfver oss, demaskerande våra stycken och nedmejdande servisen, som skötte dem.

Snart nog hade jag endast en kanon kvar i brukbart skick — en vacker fältslanga af klockmetall, gjuten i Nürnberg 1616 samt pryddigt sirad med konungens namnchiffer och vapen samt bärande n:r 8, dess ordningstal inom parken. Vi ställde nu till denna pjäs hela vårt hopp och läto honom oförtrutet spela, ömsom mot fiendens batteri, ömsom mot bron, hvars stockar uppreffas och splittrades af våra kulor. Men nu hade fienden fått nog folk öfver bron. Helt plötsligt sågo vi ett par hundra knektar klättra upp ur flossänkan och i fullt språng storma upp emot oss.

Då samlades vi alla omkring n:r 8, drogo svärden till själföfvar och befallde våra själar i Guds hand. Om en stund var fienden inpå oss, men med blodiga pannor kastades han tillbaka. Så uthärdade vi tre attacker och sågo den fjärde förberedas. Vi kände väl, att den skulle bli den sista och att ingen räddning mer fanns för oss. Men vi ville alla lyda vår konung och slåss till siste man.

Vår position hade varit lätt att försvara, enär den tätt under kanonmynningen stupade ner tvärbarrant och hal, så att de anfallande ej kunde få fotfäste. Men nu kringgingo de oss, och inom kort kämpade vi för lifvet, man mot man. Den ene offer den andre af de mina dukade under och segnade ned, och till sist höll jag ensam hufvudet upprätt, levande och obeseград.

Då tystnade stridsbullret rundt omkring mig och den fiendtlige befälhafvaren ropade: »Ni är en tapper man. Gif er, och er skall vederfaras all skonsamhet och all heder.» Men jag svingade blott mitt svärd och svarade, att ingen skulle taga mig levande.

Detta blef emellertid nu mina fienders enda mål. De kringrande mig från alla sidor och sökte afväpna mig, men jag högg och stack omkring mig som en rasande och gaf fler än en af mina angripare märke för lifstiden. Slutligen mattades dock min kraft, och vid det jag erhöill ett väldigt slag öfver hufvudet af en bardisan, segnade jag ned på vår sista, af mitt blod öfverströmmade kanon, som jag så länge försvarat.

Då jag återkom till medvetandet, låg jag i en stor säng i ett litet tornrum, vid hvars fönster en underbart fager jungfru satt och sömmade. Vid min rörelse kom hon fram och betraktade mig samt frågade, om jag önskade något. Detta var mitt första möte med henne, som sedan blef min husfru och maka, den ädelborna jungfrun Adelheid, af släkten Falkenheim till Falkenheim och Preslau.»

Den unge mannen läste icke vidare, ty flickan kom nu med frukosten. Han kände i öfrigt så väl till sin farfars farfars farfars fars historia — som han läst hundra gånger förut: hurusom jungfru Adelheid med omsorg och ömhet vårdade den sårade svenske officeren, samt huruledes mellan deras hjärtan knöts ett innerligt kärlekens förbund, som inom kort helgades af kyrkans välsignelse.

Och han befann sig nu på pilgrimsfärd till Falkenheim, för att taga i skärskådande den gamle kanonen n:r 8 inom parken, som ännu efter tvåhundra femtio år stod kvar där.

Då han sträfvat upp för slutningen, på hvilken batteriet en gång bröstat af, såg han i tankarne omkring sig den strid hans stamfar i sin handskrift skildrat. Han hörde kanorna dåna, såg fotfolket rycka an, bevitnade den sista, försvifade kampen omkring det sprängda batteriet. Det var som om han flyttats två och ett halft århundrade tillbaka i tiden.

Så gick han upp till slottet, hvars stora port stod öppen. En gammal man satt på en bänk innanför densamma och läste i en andaktsbok. Han frågade efter kanonen och fick sig vägen anvisad.

Stigen, han måste följa, slingrade mellan blommande busksnår och omkring kala, rödsprängda stenkullar. På en half minut var han framme.

Ja, där stod den gamla fältslangan på sina tvänne klumpiga hjul och med den groft timrade, järnbeslagna lavetten ännu stadig och aktningssbjudande. Men dess fruktansvärda eldgap hade nu längesedan tystnat. Det regnade gula blommor öfver kanonen och grensle på densamma satt en ung gosse, som jublade af fröjd, under det en smärt flicka stödde ena armbågen emot kammaren och liksom smekande lät handen glida öfver den mörknade metallen.

Vandraren hade stannat helt häpen. Då han tog ett nytt steg framåt, upptäckte han ett äldre par, som slagit sig ned på en liten bänk under guldregnstrådet. Han stannade då på nytt.

Men den gamle mannen, som fått ögonen på honom, reste sig upp och sade med vänligt tonfall:

»Låten ej oss skrämna er, min herre. Vi äro turister, såsom ni, och ha kommit på vårt årliga besök till en gammal familjeklenod.» Och då han märkte, att den unge främlingen såg förvånad ut, fortsatte han leende: »Ja, jag menar denna gamla kanon. Den blef orsak till att en dotter af vår släkt, jungfru Adelheid till Falkenheim och Preslau, blef gift med en tapper, svensk officer, sedermera öfversten baron Ragnfast Urevärn.»

»Min stamfader,» utropade den unge mannen. Flickan vände sig om och riktade på honom ett par ljufva, blå ögon, den gamla damen steg skyndsamt upp och närmade sig, gossen tystnade med sitt jubel, och mannen, som först tilltalat den unge svensken, kom emot honom med framsträckt hand.

»Då äro vi ju fränder,» utropade han. »Fränder, på mycket, mycket långt håll, visserligen, men ändå fränder... särskildt här, vid denna gamla kanon. Och nu må jag presentera: min hustru, Irmegard, född von Wolten, min dotter Adelheid, min son Otto — jag själf, pensionerad generalmajor.»

»Mitt namn är Ragnfast Urevärn,» svarade den unge mannen. »Också jag är officer.»

Ragnfasts och Adelheids händer möttes öfver den gamla kanonen. De kände något mystiskt, magnetiskt fluidum uppstiga ur densamma och vibrera genom sina hjärtan. Och nedifrån foten af berget hörde de en klar kvinnoröst sjunga om »den gamla sagan, som evigt är ny.»

* * *

På dagen ett år därefter stodo de båda unga åter däruppe med armarna slingrade om hvarandras lif.

En ny Adelheid zum Falkenheim hade gifvit sig till maka åt en ny Ragnfast Urevärn.

Och på nytt tonade ur dalen därnedanför sången om »den gamla sagan, som evigt är ny.»

Reinhold Winter.

Från en Stockholmsfru på långfärd.

Taormina.

Käraste Nini!

Nu ha vi, som du ser, hunnit ända hit till det lilla idylliska Taormina.

I fall det händelsevis skulle finnas ett hål i ditt vetandes väfnad, vill jag upplysningsvis meddela, att Taormina är en stad på 3,000 invånare belägen på Siciliens östra kust ungefär halfvägs mellan Messina och Catania. Här är så stilla och ljufvigt, och naturen har här åstadkommit ett sådant mästerverk af linie- och färgskönhet, att man ovillkorligen gripes af nästan andäktigt beundran.

Från hotellterrassen se vi en tafra, som vi sent skola glömma. Öfver en skog af orange- och mandelträd blicka vi ut öfver det härliga blåa joniska havet; på ena sidan begränsas utsikten af skönt formade bergväggar, nedanför hvilka den gamla grekiska teatern reser sina smäckra pelare, och på den andra höjer Etna sin snöhöljda hjässa. Solen lyser klar från en himmel, så blå som — en blå rullgardin,

säger den opoetiske Klas, som alltid skall dra ner mig, när jag vill flyga litet öfver det hvardagligas nivå.

Ja, här är godt vara. Det tycka också tyskarne, hvaraf vårt hotell är öfverfullt; »ganz, ganz wunderhübsch» och »sehr schön, wundervoll» surrar det i mina öron hvar minut, och för en gångs skulle måste jag medge, att de annars så irriterande tyska superlativerna äro på sin plats.

Vi ha varit med om påskceremonierna här, rätt egendomliga i all sin enkelhet. Redan på skärtorsdagen började de med en lång procession bestående af misericordiabröder — du vet, den där kåren af frivilliga, vid begravingar och kyrkliga högtidligheter tjänstgörande lekmän, rekryterade ur alla samhällsklasser, både de högsta och de lägsta, och som äro klädda i en vit eller grå kåpa med en strut öfver hufvudet, så att man ej ser mera af dem än ögonen bakom sina titthål. I tåten bars ett svart kors. Sedan kom en bild af madonnan, djupt sorgklädd, med ett svärd inborradt i bröstet, och på hennes knän låg en blödande liten Kristus, inte hälften så stor som modern. Hvitklädda gossar gingo före med torra vingrenar lindade om hufvudet; det skulle väl föreställa törnekransar.

En vacker, ehuru något operaartad sorgmarsch blåstes af stadens frivilliga musikkår, och på det sättet drog processionen genom staden, följd af täta folkmassor, som dock ej tycktes befinna sig i någon synnerlig sorgfeststämning; italienarne äro ju af naturen ett genomgående gladlynt släkte, och det vill mycket till, om de skola kunna hindra sina ögon från att glittra och sina hvita tänder från att blixtra i ett soligt leende. Men att gaminerna ostraffadt fingo leka hög och dufva så godt som midt upp i eller, rättare sagdt, tvärs öfver processionen, det måste dock stämplas som ett något själfsväldigt uttryck af den italienska lifsglädjen.

På långfredagens morgon tedde sig processionen litet annorlunda. Åskådarnes intresse koncentrerade sig nu på en gul likkista af ek med lock och sidor af glas, och i den låg en död Kristus af trä, öfversållad med blommor, som lyckligtvis dolde några af de ohyggliga blodströmmar, hvarmed målarens slaktarefantasi nedsölat honom. På eftermiddagen nytt festtåg med variationer; denna gång fick äfven madonnan vara med, svartklädd och med hopknäppta händer. Då Kristusbilden bars förbi, såg jag många kvinnor på grannhusens balkonger falla på knä; det gjorde ett rörande intryck.

Då man så där ser det hela från en altan, gör taffan en mycket brokig och mera glad effekt än som ämnadt är, ty kvinnorna, som deltaga i tåget, ha i allmänhet hufvuddukar i alla regnbågens färger och därtill ofta ljusbottniga »akta sjalar». Ja, du vet ju att sydländerne inte dela vår besynnerliga förkärlek för den svarta färgen.

En dag, då vi gjorde en vandring upp till det gamla örnböet Mola, som ligger så pittoreskt med sin kastellruin högt ofvanför Taormina, pekade gossen, som var vår vägvisare, på Klas' svarta halsduk och frågade helt nyfiket, om någon af hans familj hade dött? På annat sätt kunde han tydligen ej förklara, hur det kunde falla någon in att kläda sig i svart halsduk.

Vid elfvaslaget på påskaftonens förmiddag blef det ett oväsen i vår lilla stad, så att man kunde tro fienden vara i antågande. Kanoner smällde, en karl sköt två gevärsskott genom ett fönster midt emot oss, vår kypare

sprang omkring på terrassen, som gripen af ett plötsligt vansinne, och lossade det ena revolverskottet efter det andra. Två pojkar ute på gatan dunkade af alla krafter på en tom packlår, och genom alla portgångar och alla öppna fönster trängde ett öronbedöfvande skrammel och dån.

Då vi frågade vår uppapperska, hvad detta skulle betyda, svarade hon med ett litet löje: »De väcka upp Kristus.» Detta egendomliga bruk lär, efter hvad jag sedan har hört, i ännu större utsträckning förekomma inom den grekisk-katolska kyrkan, och där lär skjutningen ofta tjäna som verktyg för personlig hämd — gevären kunna ju vara laddade »af misstag», och under en sådan allmän villervalla vet ingen, hvem som har fyrat af det eller det skottet.

På påskdagsmorgonen vaknade vi vid kanonsalut. En stund därefter tågade musiken genom gatorna och blåste de gladaste marscher i allegrotakt, ty påsken är ju en glädjefest. Frampå förmiddagen pryddes alla balkonger vid stadens enda egentliga gata med flaggor och kulörta lyktor. Högtidsklädda människor gingo af och an. Kommersen är i full gång, man bjuder ut hattar, sjaletter, tyger, knifvar; midt i folkhopen ser man en åsna lastad med de onämnbare kärle.

Omkring torget framför kyrkan S:t Giuseppe är det lifligast, där skockas mängden omkring ett lotterispel, och öfver allt i träden ser man flaggor, kulörta glas och amplar. Efter lång väntan kommer processionen från S:t Pancrazio (där madonnan tycks bo); först en liten karavan kyrktjänare i vitt med gredelina kragar, lappade och stoppade, och bärande två standar, ett vitt guldbroderadt och ett gredelint. Slutligen kommer den heliga jungfrun själf, klädd i svart siden och med armarna utsträckta som till omfamning. Från andra hållet, d. v. s. från dömen, kommer Kristus tågande, och midtför S:t Guiseppa, där det byggts en estrad, mötas de bägge statyerna, figurera framåt som i en kontradans två särskilda gånger och skrida sedan förbi hvarandra.

Mor och son ha ej känt igen hvarandra; den stackars sörjande madonnan kunde ju ej veta, att hennes son är uppstånden!

De båda belätena tåga uppför hvar sin trappa upp på estraden och placeras midt emot hvarandra. Ett förhänge dras åt sidan, och man ser fyra små gossar utpyntade som små teaterprinsar i rött, blått och guld, med blåa förgyllda vingar: de skola nämligen föreställa änglar. Med sina gamla skolbarnsröster deklamerade de hvar sin vers om hvilken lycka det var för jorden, att Kristus uppstått. En kör af småttingar sjunger till mandolinackompanjering en strof af ungefär samma innehåll. Nu ändtligen känna mor och son igen hvarandra, madonnan tar den återuppstånde i famn, och under en skräckinjagande salut af hundratals patroner, som hänga i långa rader på kyrkmuren, låter gudamodern sin svarta sorgelåpa falla och står där i sin traditionella skrud af blått och rött, medan en af änglarna sätter en gyllene krona på hennes hufvud och en säck af grå hönsfjäder tömmes ut från kyrkans tak öfver den imponerande gruppen. (Det var väl ett surrogat för ett rosenregn; olyckligtvis förde blåsten nästan hela fjäderförrådet på sned in i en gränd, där det sedan låg kvar i flere dagar och skräpade mellan gatstenarne.)

Därefter fördes bilderna i procession genom staden. Från fönstren hälldes hela korgar af små silkespappersbitar i alla färger ut öfver dem; madonnan fick dock mest.

På eftermiddagen var det folkfest med dans och musik och på kvällen stort fyrverkeri. Sluteffekten var en brinnande Kristusbild — i gaslåg, du vet, alldeles som kungens namnchiffer hos oss — och då den uppstånde Frälsaren stod där med sin fana, kolossal och grotesk, uppstämde folkmängden ett jublande: »Iddio! Iddio!» (Gud! Gud!), hvilket ej hindrade, att han måste dela alla andra fyrverkerifigurers yanliga öde att krevera bit för bit under smällande skott och förvandlas till ett benrangel af ståltråd, omvärfadt af krutrök.

Jag har visst uppehållit mig för länge vid beskrifningen af dessa ceremonier; hufvudsaken här i Taormina, den gudomliga naturen, utsiktterna från den gamla grekiska teatern, Etnas färgprakt, då soluppgången öfvergjuter den med sina rosendagar — — — allt detta har jag känt mig oförmögen att ens antydningvis försöka skildra. Sådant flyter inte ur en vanlig stackars gåspenna. Men om du vill nöja dig med mitt tarfliga klotter, så får du kanske höra af mig ännu en gång, då jag blir för prat-sjuk, om inte förr, så när vi komma till Rom.

Farväl med dig, måtte du nu inte vara alltför trött på den pladderskatan

Betty B.

P. S.

Klas och kameran äro ute naturligtvis.

För unga mödrar.

Gän som allra kärkonnaste gåfva till unga mödrar blir följande nätta *vågmorg* för »lillminsten».

Hos korgmakaren köpes en liten korg af stark, tät videfätning, nedtill afrundad och vid öfre kanten 40 cm lång, 28 cm bred samt 24 cm hög. För att bekläda den invändigt slätstickar man i någon mörk färg af vigogne eller ylle längder med 16 maskors uppläggning. Man kan sticka i en enda fortlöpande remsa, då längden sedan fästes i zigzag, hvarigenom undvikes den för stickarbeten otrefliga afklippningen. När man fått tillräckligt mycket af denna stickning färdig, så stickar man med maskinen en tät söm längs hela remsan ungefär 5 maskor från ena kanten, för att gifva fäste åt de mellanliggande maskorna, under det att kantmaskorna på den andra bredare sidan bortklippas. Härpå repas denna sida noggrant upp ända in till maskinsömmen. Vid infästandet lägger sig denna yfviga, mjuka rysch öfver den släta kanten, bildande det mjukaste bolster för den lilla kroppen. För säkerhets skull kan man före uppsprättandet fukta arbetet och stryka det hett, då ryschen sedan blir mycket yfvig.

Remsans infästade sker längs efter; upptill, i sidan och vid botten sys fast. Korgens kant prydes af en bred rysch i dubbelveck af snedklippta, utfransade ylle- eller sidenband. Utanpå bronseras korgen eller brunlackeras. En liten griffeltafla med griffel och prydligt glödrivad eller målrad ram hänges vid; på ena sidan upptecknas med hvit färg normalsiffrorna för barns genomsnittsvikt:

Vid födelsen:	Gosse 3,20 kgr.,	Flicka 2,91 kgr.
1 år:	» 9,45 »	» 8,79 »
2 år:	» 11,34 »	» 10,67 »
3 år:	» 12,57 »	» 11,79 »
4 år:	» 14,33 »	» 13,00 »
5 år:	» 17,77 »	» 14,36 »

Den andra sidan på taflan är afsedd för moderns anteckningar och anmärkningar.

Denna lilla korg sättes på hushållsvågen, den lille lägges eller sättes i och kan så utan någon oro vägas, hvarvid naturligtvis korgens vikt tages i afräkning.

Husrättan.

Ett och annat om trolofning i Norden under 15- och 1600-talen.

För Idun af A. U. Bååth.

(Forts.)

Då hon hörde, att hon härmed kunde blifva af med honom, satte hon sig godvilligt ned och efterkom hans begäran. Medan han låg med hufvudet i hennes sköte, sjöng han psalmen »Hvad min Gud vill, alltid det sker» ända till sista versen, och därpå somnade han in. Då han vaknade och ville taga afsked, var hennes hjärta och sinne vändt till honom; och så vardt det trolofning.»

Om själfva arten af de känslor, som trolofvade hyste för hvarandra, förmå vi äfven bilda oss ett begrepp.

Hvad vi förstå med det danska »förälskelse», åtnjöt mycket ringa anseende hos den tidens människor.

Man gick ej då omkring och svärmade före trolofningen; därtill var tiden allt för rättfram.

Ja, det kan sägas, att man i allmänhet trolofvade eller gifte sig utan något som helst sådant inre känslornas förspel, hvilket gifvit senare tidens skalder och författare så mycket att skriva om.

Våra dagars förälskelse, det kärliga svärmeriet, som tager sig uttryck i vecka smekande ord, ansågs på denna tid endast såsom ett tomt inbillningsfoster; och ifall man någon gång uttryckte sin kärleksträngtan, så skedde det merändels i mycket krassa, kraftiga vändningar, såsom i talesättet: »Den, som vill lefva godt en dag, skall slakta en gås; den, som vill i åtta dagar lefva godt, skall slakta ett svin; men den, som vill lefva godt uti fyra hela veckor, skall taga sig en hustru.»

Ja, förälskelsen ansågs t. o. m. såsom något ännu värre — som en börjande galenskap, hvilken möjligen kunde förstöra ett helt människolif. Sålunda skrifer danska riksrådet Jörgen Rosenkrantz följande (i öfversättning) till sin son Holger, som idkade studier i Wittenberg, och om hvilken ryktet sagt, att han där förälskat sig i en kvinna:

»Gärna förspörjer jag, att du från din sista sjukdom blifvit befriad; men däremot hafver jag mycket ogärna hört, att en annan sjukdom är dig påkommen, hvilken på latin heter: amor, på danska: »en narrisk og gjækkelig kjærlighed». Det hafver mig af godt, laglydigt och sannfärdigt folk blifvit tillkännagifvet, att det skall dväljas en flicka uti Doktor Würzheims svåger Franzii hus, till hvilken du undfått stor kärlek samt välbehag, och att du därigenom varder förhindrad uti dina studier, så att du nu inför människor bekommit uppå ditt hufvud en narrkäpa med synnerligt långa, goda öron. Hårdt af hjärtat förtryter det mig, att jag skall spörja sådana tidender om dig, att du genom sådan dårskap mist ditt goda namn och rykte, som du tillföre dig förvärfvat genom flitiga studier och skicklig lefnad — — — Om du allt framgent är betagen af denna galenskap, som detta fruntimmer dig ingifvit, och du alltså bedröfvar oss, dina föräldrar, på vår ålder-

dom, så skall du förspörja, att vi hafva de medel till hands, som kunna näpsa dina känslor, så att du det icke förgäter, så länge du lefver. Detta hafver jag icke kunnat underlåta att dig tillskrifva i denna tid, och hafver jag likaledes härom tillskrifvit din hofmästare, magister Daniel.»

Den framstående danske forskaren Troels Lund, som lämnat så rika bidrag till Nordens kulturhistoria under 15- och 1600-talen, hvilka bidrag förf. till denna uppsats äfven tillgodogjort sig, framhåller med styrka, hurusom man, för att rätt förstå denna svunna tids uppfattning af kärleksförhållandet mellan man och kvinna, måste ej endast nöja sig med att betrakta dess *olikhet* med nutidens. Man måste vid bedömandet så vidt möjligt ställa sig på en plats, hvarifrån båda tidsperioderna kunna öfverskådas.

Hvarje tidsålders sätt att betrakta detta förhållande uttalas vanligen af någon viss klass, som då, så att säga, för ordet.

Vår tid har öfverlämnat till diktarne att föra kärlekens talan. Endast genom kännedomen om nutidens dikter, skådespel, romaner, noveller, får man ett fylligt intryck af, huru vår tid uppfattar förhållandet mellan man och kvinna; och ända in till allra sista tiden har det i denna skönliteratur endast varit förhållandets början, förälskelsen, som behandlats och lagt beslag på intresset. Den äktenskapliga kärleken har däremot sällan vunnit författarens uppmärksamhet. Poetiskt sedt, har det långa trofasta samlifvet blott tagit sig ut som något enformigt grått i grått.

Det sextonde århundradet hade ej här i Norden någon diktare af betydelse, som kunde föra ordet för kärleken. Detta talmanskap föll då för tidenganska naturligt på det ständs lott, som på ett helt annat område skötte tidens starkaste andliga rörelse, nämligen prästerskapet.

Men prästernas förutsättningar att vara kärlekens tolkar voro vidt skilda från de nutida diktarnes; deras syn på lifvet var en helt annan. De tillhörde en lifskraftig släkt, och de efterträdde de katolske andlige, som ej haft rätt att ingå gifte.

Därför hälsade också dessa det sextonde seklets protestantiske präster i Norden äktenskapet såsom den enda saliggörande hamnen, till hvilken numera vägen var öppnad för alla genom Guds nådiga försyn.

För dem kunde kärlekens första uppvaknande omöjlig ställa sig såsom det yppersta; nej, det, som blef föremål för deras pris och lof, var det Gudi välbehagliga äktenskapliga samlifvet, hvarunder barnfloeken växte och ny och rik kärlek ständigt skapades mellan man och hustru, mellan dessa och barnen.

Så småningom genomträngde denna uppfattning folket i dess helhet, predikad af de andlige ifrån predikstolarne i kyrkorna, vid brölloppen, barndopen och begravingarna.

Vår tid prisar förälskelsen såsom kärlekens egentliga blomning; det sextonde seklet betraktade kärleken såsom en frukt af äktenskapet. Först äktenskap och sedan därpå alstrad kärlek! Alldeles såsom uppfattningen var i Norden under hednatiden.

Detta sakförhållande stod i nära samband därmed, att flickorna i allmänhet trolofvades vid mycket ung ålder.

I tid måste föräldrar och målsmän se sig om efter den blifvande brudgummen, enär — enligt tidens tankegång — det stred emot all sund beräkning att inskränka kretsen af brudgumsämnen endast till dem, som tillfälligtvis kunde vara en gång till äktenskap lediga,

när flickan omsider var vuxen. Hvad det unga manliga släktet beträffar, tänkte man som så: en rik flicka stod lättare till att vinna, när hon var späd till åren och endast hade arf i sikte, än när hon redan var i besittning af all sin egendom.

Detta allt gjorde, att flickorna trolofvades eller »bortfästes» vid synnerligen unga år, såsom seden redan var för handen under vikingatiden.

Sålunda var det ej något ensamt stående fall, då unionsdrottningen Margareta endast elfva år gammal äktade konung Håkan och från och med sitt fjortonde år lefde med honom som hustru.

Ett ännu bjärtare exempel gifver den danske hertigen Hans den yngres andra hustru Agnes Hedvig på 1500-talet. Visserligen var också hon fjorton år, då hon med honom ingick i äkta ståndet, men hon var den gången allaredan änka, i det hon vid tretton års ålder mist sin förste man, kurfursten August af Sachsen.

Tretton år gamla trolofvades: Karina Krause med Fredrik Friis, Anna Brahe med Sten Malteson, Elsa Ramel med Christian Barnekow.

Hak Ulfstand lät »ärligen bedja om den tolfåriga Pernille Gøye att hafva till hustru med stort afseende på hennes höfviskhet, takt och goda later».

Pernille Oxe var endast elfva år, när hon äktade riddaren Otto Rud. Tio år gammal blef, enligt en likpredikan af år 1624, högädliga jungfrun Kristine Munk trolofvad med Erik Rosenkrantz, herre till stora gods.

Till och med hos det på den tiden lägsta ståndet, bönderna, följdes samma sed.

Sålunda berättar biskopen Hans Michelsen i sin dagbok, att han under en visitation kom att förbjuda ett fliekebarn på åtta år att, såsom hon begärde, trolofva sig med en ung bonde.

Visserligen utkommo gång efter annan kungliga förordningar, som sökte hindra dessa tidiga förbindelser. Men seden var för gammal för att kunna utrotas medels dylika s. k. recesser.

I en och annan trakt af Sverige har den till och med bibehållit sig intill vårt århundrade. I en beskrifning öfver Jämshögs socken i Blekinge år 1800 läses: »de försmögne böndernas döttrar gifvas understundom bort vid en ålder af åtta eller tio år».

En stor del af dessa barn, som alltså gifvo sitt samtycke till något, hvarom de icke hade det ringaste begrepp, måste ofta tvingas eller lockas härtill.

Det berättas följande t. ex. om Birgitta Gøye, som i sitt elfte år blef trolofvad med adelsmannen Jesper Daa:

»Blott medels makt och list vardt hon drifven till detta steg. Hennes fader och stjuvmoder svarade på hennes bön att varda fri: vi vilja icke vara ärelösa för din skull, ty vi hafva redan bortlofvat dig. Sedan fick en klosterjungfru henne om hand och skötte henne med slag så, att hon till sist underskref det bref, som henne förelades och som innehöll hennes samtycke.»

Dessa tidiga trolofningar företedde för nutidens ögon rätt underliga ting.

Det berättas om Birgitta Seebled, som i sitt elfte år blef trolofvad med borgmästaren Thomas Riisberg, att hon »låg i sängen hos modern och åt på något, och då man sporde hvad det var hon åt, svarades, att det var socker, som Thomas Riisberg, friaren, gifvit henne.»

Fastän för längesedan trolofvad, fortfor dock den danska furstinnan Eleonora Kristina att uppfostras med riset. Vid ett tillfälle lät t. o. m. hennes hofmästarinna iordningställa två ris och bearbetade henne därmed så eftertryckligt, dels på vanligt sätt och dels med den tjocka ändan af risen, att hon under fyra veckors tid knappt förmådde gå, och hade hon ärr och men därpå hela sitt lif. Först efter upprepade klagomål, ställda till hennes fästman, lyckades det hennes kungliga höghet att blifva fri från sin plågoande.

T. o. m. när det var tal om förhållandet mellan de trolofvade inbördes, kunde man på den tiden stundom af ren glömska lämna kvinnan helt och hållet obeaktad. Det heter i en likpredikan öfver Fru Karina Krause, som blef vid 13 års ålder trolofvad med Fredrik Friis, hvilken åter dog före det utsatta bröllopet: »Vår Herre kallade denne ädling bort, hvilket var för hennes föräldrar, syskon och goda vänner en icke ringa sorg.»

Hon själf är alldeles förbigången.

Detta är ett sant talande uttryck för, huru föga kvinnan själf i dessa svunna tider hade att bestämma öfver sitt eget lufs öde.

Ur notisboken.

Åter i hemmet. Kronprinsessan anländer åter till hufvudstaden i morgon lördag med snälltåget kl. 11,45 f. m. Kronprinsen reser sin gemål till mötes och skall under sitt uppehåll i Köpenhamn aflägga ett besök hos danska drottningen å Bernstorff.

Den kända författarinnan Selma Lagerlöf lämnar med detta läsår sin plats vid Landskrona elementarläroverk för flickor för att helt ägna sig åt sin skriftställarverksamhet. Hon har varit anställd som lärarinna i Landskrona sedan höstterminen 1885.

»Fröken Lagerlöfs begåfning och framstående egenskaper som lärarinna äro för väl kända för att vi här skulle behöfva vitsorda dem,» heter det i skolans årsberättelse. »Och som hennes egenskaper i öfrigt alltid ha tillvunnit henne de varmaste sympatier inom kamrateringen, är det ej underligt, om vi med innerlig saknad vid minnet af de flydda åren och med djupt vemod vid tanken på den stundande skilsmessan tacka henne för allt hvad hon gifvit oss af sin rika personlighet och sitt varma hjärta. Må tid och afstånd sent eller aldrig upplösa de band, som nu förena Landskrona läroverk för flickor, dess lärjungar och lärarinnor med fröken Selma Lagerlöf!»

Utmärkelse åt svensk tonsättarinnan. Walborg Aulin har af den jury, som tillsatts för att bedöma de till den i samband med den danska kvinnoutställningen anordnade tonsättartävlingen insända kompositionerna, fått sig tilldeladt ett pris af 200 kr. för sina »Kvinnokörer med pianoackompagnement».

Sonja Kovalevsky inför England. I dagarne har i London gjorts den öfverraskande upptäckten, att icke mindre än fyra personer verkställt en öfversättning till engelskan af Ann-Charlotte Lefflers lefnadsteckning af Sonja Kovalevsky. Öfversättning till engelskan af något svenskt arbete är ganska ovanligt, och alla dessa personer ha arbetat i okunnighet om hvarandra och känna en djup misstråkning. Åtminstone en öfversättning kommer att tryckas, nämligen en af miss Bayley, som arbetat på uppdrag af den bekante förläggaren T. Fisher Unwin. Lefnadsteckningen kommer att af denne förläggare utgifvas i en volym tillsammans med fru Kovalevskys biografiska roman »Systerarna Rayovsky».

En ny, tidsenlig, praktisk pension för unga flickor öppnas denna höst å Axel Lindahls naturskönt belägna villa vid Södertelje, några minuters väg från Stockholm. Undervisning kommer där att meddelas uti levande språk, konstväfnad, handarbete och slöjd, samt uti allt hvad till ett väl ordnad hushålls skötsel och försköning hörer. Föreståndarinnorna, som själva besökt flere af utlandets bättre pensioner och studerat undervisningen såväl i Englands som Amerikas berömda »colleges», hafva för afsikt att ordna pensionslifvet till ett verkligt familjelif, där de unga flickorna, såsom döttrar i huset, få deltaga uti alla hushållsgöromål och så småningom blifva i tillfälle att på egen hand sköta såväl matlagning som andra till ett hushåll börande göromål. Äfven språkundervisningen bedrives enligt en ny, praktisk metod, och särskild vikt lägges vid språkets talaude. Fördenskull anordnas hvarje aftermiddag s. k. talecirklar, då franska, engelska och tyska omväxlande talas.

Elevernas hälsotillstånd öfvervakas af en skicklig utexaminerad gymnast och massage samt gymnastik lämnas i mån af behof. Endast ett begränsadt antal elever antages, och vi hänvisa för ytterligare upplysningar till den i dagens nr införda annonsen.

Teater och musik.

»Jorden rundt på 80 dagar», det bekanta Jules Verneska äfventyrslustspelet, har upptagits af direktör Ranft på Djurgårdsteatern och synes med sina brokiga och omväxlande tablåer samt sitt lättsmälta dramatiska innehåll ännu utgöra en lockande scenisk sommarrätt. Uppsättningen är också riktigt praktisk, och Grabows nya dekorationer till en del af de 15 tablåerna — särskildt må nämnas »pagoden i Bundelkund» och »Ormgrottan» med sina hemskt illusoriska innevägnare — af briljant effekt. Kvinnlig ungdom och fägring föras dessutom i rikt mått fram i pjäsen, bidragande till ögonfågeln. Så strålar fröken *Gottschalk* som Aonda, den från bålet flammor räddade prinsessan, fru *Eliason* som hennes fostersyster Neméa, fröken *Olga Andersson* som ormdrottningen *Nahakira*, och »Södrans» populära älfva, fröken *Lindsén*, trår en »grande valse brillante», som kommer alla manliga hjärtan att klappa med i trefjädrelstakten. Den okufelige *Phileas* själf företrädes med värdighet af hr *G. Ranft* och som polisagenten *Fix* utvecklar hr *Hagman* mycken rörlighet och inlägger god karaktäristik i de många växlande förklädnaderna. En något mera humoristisk *Passepartout* än hr *Pettersson* kunde visserligen ha varit önskvärd — hvarför ville inte hr *Eliason* försöka sig? — men äfven han gör aktningvärda bemödanden och förstör åtminstone icke rollen.

I måndags kväll deltog själfve konungen med prinsar och uppvaktning i den excentriske klubbhjältens reseäfventyr, hvilka helt visst en god tid framåt böra kunna hålla sig i kurs på vår enda sommar-teater.

Ett räknetal.

Skiss för *Idun*

Af *Vilma Lindhé*.

»Stäng köksdörren, så att matoset inte kommer in,» dundrade direktör Stråle, där han stod röd och varm med hatten och ytterrocken på, inspekterande middagsbordet, som höll på att dukas.

»Jag borde kommit hem förr,» återtog han vänd till hustrun, hvilken nervös och ängslig betraktade hans mulna ansikte. »Du lär dig aldrig att arrangera, och du vet, att jag just i dag är särskildt angelägen, att vårt hem skall göra intryck af soliditet, elegans och hemtrefnad. Du förstår ju —?»

»Ja.»

»Har du inte tänkt på någon blomster-upsats?» frågade han förebrående.

»Jag trodde min kamelia skulle duga. Den har flere blommor, som du ser.»

»Det tar sig ingenting ut. Telefonera genast efter en jardinière, en korg eller hvad du vill, bara det blir vackert — och kom ihåg — intet knussel.»

»Hör hit vaktmästare!» ropade han ögonblicket därefter, medan han räknade glaset framför ett af kuverten. »Här felas ett glas. Sju sorters vin — det sade jag ifrån redan i morse.»

»Det finns inga fler, men vi ha lånat. De borde vara här nu,» svarade vaktmästaren ödmjukt.

Ute i serveringsrummet tog han skadan igen. »Skall man slå på stort,» förklarade han för den näpna husjungfrun, som höll med om allt för att behaga honom, »så är det inte värdt komma med slankiga servetter, omaka glas och nysilfver. Jag har varit på hundratals ställen, ser lilla fröken Sofie — det ena förmer än det andra — och vet hur det skall vara.»

»Det syns nog,» svarade Sofie beundrande; »men hennes nåd begriper inte mycket, ska jag säga, och inte har hon stort att röra sig med heller, det kan hvem som helst förstå.»

»Fick han inte pengar med henne?»

»Jo, det förstås, annars hade han väl inte tagit henne, men det har gått för länge sedan.»

»Jo, jo, som här lefves!»

»Det vet jag visst,» svarade Sofie med en knyck på nacken. »Det är godt en får äta sig mätt i hvardagslag, och ändå går det för mycket pengar åt. Stackars hennes nåd, den visan får hon höra alla dagar.»

»Men hvad gör han af sin stora lön då?»

Sofie skrattade småslugt, medan hon torkade de lånade glaset. »Lefver upp den — och mer till, tänker jag.»

»Och nu har han middag för revisorerna?»

»Det har han hvar år — men du min skapare vid sådant lynne som han är, innan den går af stapeln — så var det ifjol också.»

»Jaså? Jo! Jo!» mumlade vaktmästaren, i det han för andra gången afprovade portvinet från 1855.

»Det är väl inte att undra på,» inföll Sofie och räckte fram ett glas för att få sin del af välfågeln, »först allt bråket i banken och såna fina herrar, som det skall krusas och fjäskas för.»

»Hvad tror fröken Sofie en sådan här middag går till?»

»En hel liten förmögenhet; men de mesta pengarna ger han ut utomhus, och jag tänker ibland, att om hennes nåd visste hvad jag vet, så — men hon är kär och vill inte se. Rasande stilig är han också.»

»Kanske att Sofie . . .?»

»Usch! Jag bryr mig inte om honom ett dyft, men en kan väl inte göra sig blind heller, och frun ser då rakt ingenting ut.»

»Det ska Sofie inte säga. Sådana ögon och en sådan figur kan nog förvidra hufvudet på en karl.»

»Smaken är så olika,» svarade Sofie förnämad. »Så nu ringer han igen,» tillade hon och skyndade ut. »Då är det något i olag!»

Inne i sitt rum, framför spegeln, stod direktören med blodet åt hufvudet, hetsig och förargad.

»Bad jag inte Sofie säga till, att hals-

linningarna inte skulle stärkas? Här står jag nu färdig att kvävas och blir inte färdig heller. Knäpp!»

»Så! Nu är det gjordt. Bara en är lugn så.»

»Tag hit hvita halsduken och fracken! Hvar tusan ä' ordensbandena?»

»Där de ska vara,» svarade Sofie näbigt, i det hon räckte honom fracken.

I spegeln mötte han hennes beundrande blickar och smålog belåtet.

»Jaså, du tycker jag är bra så här?»

Hon rodnade ofrivilligt.

»Du är inte heller illa,» sade han, i det han tog henne under hakan, kastade en försiktig blick mot dörren och kysste henne.

»Herrn då!» ropade hon afvärjande och rusade på dörren.

»Hvad står på? Hon ser ut, som om hon hade eld i kläderna,» sade vaktmästaren, som mötte med en dyrbar blomster-upsats.

»Han var rasande. Jag visste förut att det var något med skjortan eller halsduken; men nu få vi skynda oss,» svarade hon och sprang förbi honom in i jungfrukammaren.

I köksspiseln fräste, puttrade och ångade det i otaliga pannor och kastruller. Det led på tiden, och när det ej ville brinna riktigt, kastade kokfrun då och då en klick smör i de girigt upplammande lågorna.

Rundt om på bord och bänkar stodo färdiga eller halffärdiga anrättningar och i serveringsrummet voro buteljerna ordnade i dubbla led — utom champagnen, som låg på is.

I sängkammaren gjorde husfrun toalett. Hon var ifrig, händerna skälfde och det tunga svartbruna håret lät ej tämja sig, ehuru hon kammade om det för tredje gången.

Hon ville så gärna se bra ut och visste, att mannen rent af fordrade det — helst denna dag.

Tårarna ville fram, men tvingades energiskt tillbaka. Ögonlocken voro i alla fall rödkantade, det såg hon vid en hastig blick i spegeln och skyndade att badda dem i tvättfatet.

Mannen hade bedt, eller befallt henne — för henne hade hans bön hitintills varit en befallning — att taga den nya djupröda sidenklädningsen, men den stack henne i ögonen, där den låg utbredd på sängen, såsom allt för grann.

En suck smög öfver hennes läppar, så djup att hon spratt till, som hade den kommit från någon annan.

När hennes blickar föllo på klockan, blef hon förskräckt — om en kvart skulle gästerna vara där.

Hennes händer darrade ännu häftigare, hakarna i klädningskjortelen fastnade i håret, och till sin förtviflan måste hon taga ner det ännu en gång.

»Tänk, om jag inte blir färdig? Hvad skall han säga?» frågade hon sig.

Håret blef bättre än förut, det såg hon med glädje och grep ånyo efter klädningen.

»Hvad är det nu igen?» klagade hon och lade den hastigt ifrån sig.

Från rummet bredvid hördes högljudda snyftningar och en sträng förmanande röst.

»Bengt får inte gå in. Mamma har inte tid, det har jag redan sagt.»

»Men hon är ju inte borta i dag.»

»Här är främmande, och det är så mycket värre. Bengt får komma in vid deserten, liksom Ester.»

Extra fin Marsala

(Qualité Inghilterra) härstädes lagrad sedan 1891. Vid undersökning af härv. handelskemist befunnen enl. analys fullgod. Pris kr. 1:25 pr butelj. Finnes endast hos

K. A. Nydahl & C:o
Stockholm, 2 Stureplan 2
Blks- och Allm. telefon.

